

CZERWIEC 2020

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

CZERWIEC 2020

W DOBIE PADNEMII ASEAN MUSI SIĘ ZMIERZYĆ Z ESKALACJĄ NAPIĘĆ NA M. POŁUDNIOWOCHIŃSKIM

Z uwagi na wciąż duże zagrożenie epidemiologiczne 36. szczyt ASEAN odbył się w formie wideokonferencji. Liderzy państw Azji Południowo-Wschodniej skupili się na działaniach pozwalających zminimalizowanie szkód z powodu pandemii koronawirusa. Z kolei Chiny, mimo rosnącego zaniepokojenia społeczności międzynarodowej, kontynuują swoją aktywność na Morzu Południowochińskim, niejednokrotnie naruszając wody pozostałych państw uczestniczących w sporze terytorialnym na tym akwenie.

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

2 czerwca: Filipiny zajęły stanowisko w sprawie ostatnich zmian prawnych w Hongkongu. Prezydencki rzecznik Harry Roque podczas konferencji prasowej stwierdził, że wszystkie kwestie związane z Hongkongiem są stricte sprawami chińskimi. Dodał również, iż ma nadzieję na stabilizację sytuacji w Hongkongu, ponieważ pracuje tam wielu Filipińczyków, co sprzyja rozwojowi obu stron.

3 czerwca: Malezja przyjęła sprzęt medyczny przekazany przez Chiny. Minister obrony Malezji Ismail Sabri Yaakob wziął udział w ceremonii, podczas której doszło do przekazania materiałów medycznych do walki z pandemią koronawirusa ufundowanych przez chiński resort obrony. W imieniu ministerstwa wystąpił chiński ambasador w Malezji - Bai Tian.

4 czerwca: Birma wyraziła poparcie dla chińskich działań legislacyjnych dotyczących bezpieczeństwa w Hongkongu. Minister ds. współpracy międzynarodowej U Kyaw Tin podczas rozmowy telefonicznej z chińskim ambasadorem Chen Haiem potwierdził poparcie dla koncepcji jednych Chin oraz zasady jedno państwo, dwa systemy, podtrzymując tym samym stanowisko, że Hongkong jest niezbywalną częścią Chin. Zapewnił, że Birma popiera działania ustawodawcze Pekinu mające na celu zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa w Hongkongu.

4 czerwca: Chiny przekazały Kambodży kolejną partię sprzętu medycznego do walki z pandemią COVID-19. Ambasador Chin w Kambodży Wang Wentian wziął udział w uroczystości przekazania niezbędnych materiałów medycznych ministrowi zdrowia Kambodży Mam Bunhengowi, do której doszło w Phnom Penh. Przedstawiciele obu stron podkreślili silne relacje między państwami, które przyczyniły się do skutecznej walki z pandemią. Chiny oprócz pomocy materialnej wysłały również w marcu zespół lekarzy w celu przeprowadzenia szkoleń z zakresu zwalczania epidemii.

5 czerwca: Radca Stanu Chin przeprowadził rozmowę telefoniczną z przedstawicielem Indonezji. Minister spraw zagranicznych i jednocześnie Radca Stanu Wang Yi odbył rozmowę telefoniczną z indonezyjskim koordynatorem ds. współpracy z Chinami Luhutem Binsarem Pandjaitanem. Przedstawiciele obu państw omówili między innymi dotychczasowe osiągnięcia współpracy w walce z pandemią koronawirusa, a także poruszyli kwestie dotyczące wznowienia prac nad projektami infrastrukturalnymi w Indonezji realizowanymi w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Ponadto rozpoczęto negocjacje w sprawie wznowienia połączeń lotniczych, aby jak najszybciej przywrócić funkcjonowanie gospodarki do okresu sprzed pandemii. Wang Yi zadeklarował chęć dalszego rozwoju bezpośredniej współpracy dwustronnej, jak i na forum Światowej Organizacji Zdrowia czy grupy G20.

5 czerwca: Indonezja odrzuciła chińską ofertę negocjacji w sprawie Morza Południowochińskiego. Rząd Chin odpowiedział na indonezyjską notę dyplomatyczną z końca maja (odrzucone w niej zostały roszczenia w ramach linii dziewięciu kresek) w liście do Sekretarza Generalnego ONZ António Guterresa przyznając, że mimo tego, iż nie uczestniczy w sporze terytorialnym z Indonezją, to jednak oba państwa mają pokrywające się roszczenia na Morzu Południowochińskim. Damos Dumoli Agusman, pełniący stanowisko dyrektora generalnego ds. prawa międzynarodowego i traktatów w ministerstwie spraw zagranicznych Indonezji podkreślił, że na mocy UNCLOS oba państwa nie posiadają nakładających się roszczeń na spornym akwenie. W związku z tym odrzucone zostały wszelkie propozycje Pekinu dotyczące negocjacji tej kwestii.

8 czerwca: Chiny zwiększają zakres działań polegających na militaryzacji Morza Południowochińskiego. Od kilku tygodni chiński statek kablowy Tian Yi Hai Gong, który wypłynął z portu w Szanghaju prowadzi niezidentyfikowane prace w pobliżu wysp archipelagu Paracele. Według specjalistów jednostka może instalować infrastrukturę umożliwiającą komunikację pomiędzy poszczególnymi bazami chińskimi rozlokowanymi w regionie lub innego rodzaju sprzęt (np. sieć typu SOSUS, będącą podwodnym system obserwacji akustycznej) służący do wykrywania łodzi podwodnych. Ostatnia tego rodzaju aktywność była zgłaszana w 2016 roku, kiedy instalowano linię komunikacji między Wyspą Woody a Hainanem.

8 czerwca: pandemia koronawirusa może całkowicie uzależnić Laos od Chin. Na przestrzeni ostatnich lat Chiny stały się największym pożyczkodawcą na świecie, prześcigają nawet Międzynarodowy Fundusz Walutowy czy Bank Światowy. Najbardziej zadłużonym państwem jest Laos, którego dług względem Pekinu osiągnął

wartość 45% PKB kraju. Spowolnienie gospodarcze spowodowane koniecznością wprowadzenia szczególnych środków ostrożności przyczynią się do spadku dochodów Laosu o około 25% w porównaniu do roku ubiegłego, a co za tym idzie rząd w Vientian może nie być w stanie spłacić kolejnych rat pożyczek. Fitch Ratings obniżył w ubiegłym miesiącu swoją oficjalną prognozę dla gospodarki Laosu ze „stabilnej” do „negatywnej”, w dużej mierze w oparciu o to, czy Laos będzie w stanie spłacić swoich wierzycieli. Wszystko wskazuje na to, że Laos będzie całkowicie zdany na Pekin, który będzie musiał podjąć odpowiednie kroki względem swojego dłużnika.

9 czerwca: Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB) udzieli Filipinom pożyczki w wysokości 750 mln USD. Ministerstwo finansów Filipin potwierdziło informacje o zaciągnięciu pożyczki z AIIB, który wspólnie z Azjatyckim Bankiem Rozwoju wspiera w ramach programu CARES (COVID-19 Active Response and Expenditure Support) wysiłki rządu w przeciwdziałaniu rozprzestrzeniania się koronawirusa, jak i ograniczeniu negatywnych skutków gospodarczych, będących skutkiem pandemii. Zadłużenie względem AIIB ma zostać spłacone w ciągu 12 lat z 3-letnim okresem karencji. Zgodnie z filipińskim urzędem statystycznym w kwietniu 2020 roku co najmniej 7,3 mln Filipińczyków straciło pracę a poziom bezrobocia wzrósł do rekordowego poziomu 17,7%.

10 czerwca: Filipiny nie są w stanie przeciwdziałać obecności chińskiej milicji morskiej na Morzu Południowochińskim. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana podczas swojego wystąpienia na Wyspie Thitu odniósł się do aktywności chińskiej milicji morskiej działającej w tzw. szarej strefie na Morzu Południowochińskim. Thitu jest największą wyspą na tym akwenie pod kontrolą Filipin i nawet w trakcie zapowiedzi przez ministra renowacji pasa startowego na wyspie w oddali były widoczne chińskie jednostki. Delfin Lorenzana stwierdził, że Filipiny nie są w stanie zablokować dostępu chińskim statkom do Morza Filipińskiego, stąd jest skłonny przyjąć ich obecność pod warunkiem, że nie będą ingerować w połowy filipińskich rybaków.

11 czerwca: Wietnam wyraził sprzeciw wobec ostatniej aktywności chińskiego statku w pobliżu Wysp Paracelskich. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Le Thi Thu Hang przedstawiła oficjalne stanowisko rządu, zgodnie z którym wyrażono sprzeciw przeciwko działalności chińskiego statku kablowego, który układał lub naprawiał podmorskie kable w pobliżu chińskich placówek w obrębie archipelagu Paracele. Zdaniem resortu aktywność chińskiej jednostki, bez wcześniejszej akceptacji przez Hanoi, stanowi bezpośrednie naruszenie suwerenności Wietnamu.

11 czerwca: szwajcarska firma przeprowadzi studium wykonalności chińskiego projektu infrastrukturalnego w Birmie realizowanego w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Dyrektor zarządzający birmańskiej kolei poinformował na konferencji prasowej w stolicy kraju, że szwajcarska firma (nie podano dokładnej nazwy) przeprowadzi badania na temat wykonalności linii kolejowej Mandalaj-Kunming jako niezależny podmiot. Wszelkie koszty związane z przeprowadzeniem studium będą pokryte przez wykonawcę, a co za tym idzie Birma nie poniesie żadnych kosztów

z tym związanych. Podobne analizy przeprowadził już główny wykonawca ze strony chińskiej - China Railway Group Ltd., a uzyskane wyniki zostały przedstawione birmańskiemu rządowi podczas ubiegłorocznego forum Pasa i Szlaku, które odbyło się w Pekinie. Szwajcarska firma dokona własnych wyliczeń, co później posłuży do porównania z danymi przedstawionymi przez Chiny. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na kosztorys całego przedsięwzięcia.

12 czerwca: Chiny i Filipiny potwierdziły dobre relacje mimo zawieszenia wycofania się Manili z porozumienia VFA ze Stanami Zjednoczonymi. Xi Jinping i Rodrigo Duterte wydali wspólne oświadczenie, potwierdzające wzajemne poparcie. Prezydent Filipin zwrócił uwagę na niezachwianą przyjaźń między państwami, a także zapewnił, że nie pozwoli, aby jego państwo zostało wykorzystane do jakichkolwiek działań przeciwko Chinom. Z kolei przewodniczący ChRL podtrzymał pełne zaangażowanie Pekinu w realizację priorytetowych projektów infrastrukturalnych na Filipinach realizowanych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Ponadto przywódcy obu państw odbyli rozmowę telefoniczną na temat sposobów walki z pandemią koronawirusa oraz łagodzenia negatywnych skutków gospodarczych.

12 czerwca: zainicjowano rok współpracy z zakresu gospodarki cyfrowej Chiny-ASEAN. Intensyfikacja współpracy z zakresu nowoczesnych technologii między stronami w takich obszarach jak 5G czy sztuczna inteligencja ma się przyczynić do wzrostu wartości gospodarki cyfrowej ASEAN z 1,3% PKB w 2015 roku do 8,5% PKB w 2025 roku. Inauguracja przedsięwzięcia została przeprowadzona za pośrednictwem wideokonferencji, której gospodarzem był minister przemysłu i technologii informacyjnych Miao Wei.

12 czerwca: chińska jednostka staranowała wietnamski kuter rybacki. Według doniesień wietnamskich mediów chiński statek o numerze 4006 ścigał a następnie staranował kuter rybacki z 16 członkami załogi w okolicach Wyspy Lincoln (oddalonej zaledwie o 25 mil morskich od Wyspy Woody) w archipelagu Paracele. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez kapitana staranowanego statku, chińska załoga wyłowiła poszkodowanych i pomogła wypompować wodę z uszkodzonego kutra. Oprócz tego skonfiskowano jednak jedną tonę ryb oraz sprzęt służący do nawigacji o łącznej wartości 21 tys. USD. Jest to już drugi tego rodzaju przykład agresji chińskiej wobec wietnamskich rybaków w tym roku, bowiem na początku kwietnia straż przybrzeżna zatopiła inny kuter. Ostatnie zdarzenie najprawdopodobniej było przykładem egzekwowania przez Pekin wprowadzonego w maju zakazu połowów na spornym obszarze Morza Południowochińskiego.

13 czerwca: główny audytor Birmy przestrzega przed kolejnymi pożyczkami z Chin. Na konferencji prasowej w stolicy kraju audytor generalny Maw Than poinformował o aktualnym zadłużeniu państwa w wysokości 10 mld USD z czego 4 mld USD stanowią chińskie pożyczki. Audytor ostrzegł przed ryzykiem tzw. „pułapki kredytowej”, której ofiarami padły takie państwa jak Sri Lanka oraz wiele innych w Afryce. Ostrzegł rząd przed zaciąganiem kolejnych pożyczek z Chin, których oprocentowanie jest znacznie wyższe niż tych zaciągniętych z Banku Światowego czy

Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Na chwilę obecną Birma jest zobligowana do spłat w wysokości 500 mln USD rocznie na rzecz Chin.

14 czerwca: Wietnam zwrócił się do Pekinu z wnioskiem o zbadanie ostatniego incydentu na Morzu Południowochińskim. Departament konsularny ministerstwa spraw zagranicznych oraz wietnamska ambasada w Pekinie zwróciły się do władz Chin w sprawie zbadania incydentu z udziałem wietnamskiego kutra rybackiego QNg 96416 TS, który został staranowany przez chińską jednostkę w pobliżu Wysp Paracelskich. Wyniki przeprowadzonego śledztwa w tej sprawie mają być udostępnione do wglądu stronie wietnamskiej.

16 czerwca: za pośrednictwem wideokonferencji odbyło się piąte posiedzenie międzyrządowego komitetu koordynującego Chiny-Kambodża. Rozmowy dwustronne odbyły się pod kierownictwem ministra spraw zagranicznych ChRL Wang Yi oraz wicepremiera Kambodży Hor Nam Honga. Przedstawiciele obu państw uzgodnili szczegóły utworzenia dwóch korytarzy dla przepływu ludzi i towarów, a także podjęto decyzję w sprawie rychłego zakończenia negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu. Oprócz tego Wang Yi wyraził poparcie dla kontynuacji współpracy w zakresie ograniczanie negatywnych skutków związanych z pandemią koronawirusa.

16 czerwca: chiński statek badawczy naruszył wyłączną strefę ekonomiczną Wietnamu. Statek badawczy Hai Yang Di Zhi 4 został zauważony 182 mil morskich od wietnamskiej wyspy Phú Quý. Jest to kolejny przykład naruszenia przez chińską jednostkę wyłącznej strefy ekonomicznej Wietnamu, zaledwie kilka dni po staranowaniu wietnamskiego kutra rybackiego.

17 czerwca: Indonezja potwierdza niemal całkowite wstrzymanie prac nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim na linii ASEAN-Chiny. Starszy urzędnik ministerstwa spraw zagranicznych Jose Tavares, odpowiedzialny za koordynację współpracy pomiędzy poszczególnymi członkami ASEAN poinformował o negatywnych skutkach pandemii koronawirusa na negocjacje w sprawie Kodeksu Postępowania, który w głównym zamierzeniu ma zniwelować napięcia wokół sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim. Przed wybuchem pandemii miały się odbyć negocjacje w sprawie drugiej wersji dokumentu w Brunei w lutym, na Filipinach w maju, w Indonezji w sierpniu i w Chinach w październiku. Na początku prac nad kodeksem premier ChRL zapowiedział ostateczne opracowanie dokumentu do końca 2021 roku, ale wszystko wskazuje na to, że pandemia COVID-19 opóźni ten proces.

18 czerwca: Kambodża odebrała dostawę wojskowych ciężarówek z Chin. Łącznie 290 pojazdów wojskowych zostało zakupionych z Chin i zostało dostarczonych do Kambodży, gdzie zostaną rozdysponowane pomiędzy armię i policję. Oficjalne odebranie ciężarówek zostało zorganizowane na stadionie olimpijskim w Phnom Penh. Zakup był możliwy dzięki zbiórce funduszy zorganizowanej przez premiera Hun Sena.

21 czerwca: Chiny kontynuują integrację straży przybrzeżnej z marynarką wojenną. Na mocy nowo przyjętej ustawy straż przybrzeżna ChRL, która dwa lata temu stała się częścią zbrojnej milicji morskiej, będzie mogła teraz brać udział we

wspólnych ćwiczeniach z marynarką wojenną, a w nagłych przypadkach będzie podlegała dowództwu Centralnej Komisji Wojskowej pod przewodnictwem prezydenta Xi Jinpinga.

22 czerwca: Chiny wysłały statek badawczy w obszar wyłącznej strefy ekonomicznej Wietnamu na Morzu Południowochińskim. Chiński statek badawczy Haiyang Dizhi 4 znalazł się 200 mil morskich od wybrzeży Wietnamu, co zdaniem specjalistów ma zaszyfrować rządowi w Hanoi, że Pekin sprzeciwia się planowanemu przez Wietnam wznowieniu eksploracji dna Morza Południowochińskiego w poszukiwaniu surowców naturalnych. Tego rodzaju praktyki polegające na zastraszaniu skutecznie zniechęcają przedsiębiorstwa zajmujące się wydobywaniem ropy naftowej czy gazu ziemnego z dna morskiego do rozpoczęcia współpracy z Wietnamem w obawie przed kolejnymi prowokacjami ze strony Chin.

23 czerwca: od początku 2020 roku nie odbyło się żadne spotkanie w sprawie Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim. Na konferencji prasowej poświęconej zbliżającemu się szczytowi ASEAN, wietnamski wiceminister spraw zagranicznych Nguyễn Quốc Dũng poinformował, że ostatnie spotkanie w sprawie Kodeksu Postępowania negocjowanego przez ASEAN wspólnie z Chinami odbyło się w październiku ubiegłego roku. Szczegóły wznowienia negocjacji zostaną najprawdopodobniej uzgodnione pierwszego lipca, kiedy odbędzie się spotkanie urzędników wysokiego szczebla Chin-ASEAN. Niewykluczone również, że podczas 36. szczytu ASEAN temat Morza Południowochińskiego także zostanie poruszony, biorąc pod uwagę wzmożoną aktywność państw regionu od początku roku na tym akwenie.

25 czerwca: Filipiny poparły amerykańskie zastrzeżenia wobec planów utworzenia przez Chiny ADIZ na Morzu Południowochińskim. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana zgodził się z opinią dowódcy amerykańskich sił powietrznych na Pacyfiku gen. Charlesem Brown'em, że chińskie plany wyznaczenia strefy identyfikacji obrony powietrznej (ADIZ) na Morzu Południowochińskim jest niezgodna z prawem międzynarodowym (np. UNCLOS) i będzie się wiązało z pogwałceniem suwerenności wszystkich państw znajdujących się w tym obszarze.

26 czerwca: Chiny wznawiają proces rekultywacji terenu u wybrzeży Wyspy Woody. Zdjęcia satelitarne potwierdziły doniesienia o tym, że Chiny ponownie rozpoczęły proces rekultywacji terenu w północno-zachodniej części Wyspy Woody należącej do archipelagu Paracel, położonej na Morzu Południowochińskim. Na podstawie zdjęć, wykonanych w okresie od połowy kwietnia do połowy czerwca, można stwierdzić, iż proces rekultywacji trwa co najmniej od kilku tygodni.

26 czerwca: Wietnam i Filipiny wyraziły podczas szczytu ASEAN swoje obawy w związku z rosnącymi napięciami na Morzu Południowochińskim. Prezydent Filipin Rodrigo Duterte zwrócił uwagę podczas szczytu na alarmujące wydarzenia na Morzu Południowochińskim, podczas gdy większość państw regionu była zaangażowana w walkę z pandemią. Z kolei premier Wietnamu Nguyen Xuan Phuc stwierdził, że w ostatnim czasie doszło do przypadków łamania prawa międzynarodowego mimo globalnego kryzysu wokół COVID-19. Mimo tego, że nie

zostało wymienione żadne państwo, to jasno można stwierdzić, iż wypowiedzi obu polityków były skierowane do Chin, które swoimi działaniami doprowadziły do zwiększenia napięć na akwenie będącym przedmiotem sporu terytorialnego.

29 czerwca: Stany Zjednoczone zaznaczyły swoją obecność na Morzu Południowochińskim dzień po szczycie ASEAN. Lotniskowce USS Nimitz i USS Ronald Reagan przeprowadziły ćwiczenia, aby wzmocnić responsywne, elastyczne i trwałe zobowiązania Stanów Zjednoczonych w celu zapewnienia swoich sojuszników w regionie Indo-Pacyfiku o swoim zaangażowaniu w zachowanie stabilności i bezpieczeństwa w regionie. Jest to amerykańska odpowiedź na chińską aktywność na Morzu Południowochińskim, w wyniku której naruszone zostały wody państw zaangażowanych w spór terytorialny na tym akwenie. W odpowiedzi Chińska Administracja Bezpieczeństwa Morskiego zapowiedziała manewry wojskowe w pobliżu archipelagu Paracele na początku lipca.

II.POLITYKA W ASEAN

1 czerwca: Bank Światowy przekaze Birmie niemal pół miliarda USD na rozwój państwa. Bank Światowy poinformował o przyznaniu 350 mln USD Międzynarodowemu Stowarzyszeniu ds. Rozwoju na rzecz modernizacji infrastruktury energetycznej w Birmie. Środki zostaną przeznaczone między innymi na rozbudowę elektrowni gazowej Ywama, zaopatrującej w energię elektryczną miasto Rangun. Dodatkowe środki w postaci 110 mln USD (100 mln pożyczki i 10 mln grantu) otrzyma ministerstwo zdrowia i sportu w celu zwiększenia dostępu do podstawowych usług służby ochrony zdrowia.

1 czerwca: Japonia udzieli pożyczki birmańskim przedsiębiorstwom, które ucierpiały w wyniku pandemii koronawirusa. Japońska Agencja Współpracy Międzynarodowej (JICA) ogłosiła swoją decyzję o udzieleniu niskoprocentowanych pożyczek małym i średnim przedsiębiorstwom z Birmy, które borykają się z trudnościami utrzymania płynności finansowej na skutek pandemii COVID-19. Główny przedstawiciel biura JICA w Birmie Sakakura Noriji poinformował, iż na ten cel przeznaczonych zostanie 46,5 mln USD. Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią w Birmie 99% wszystkich firm, dlatego wsparcie dla tego sektora jest kluczowe dla rozwoju całej gospodarki Birmy.

1 czerwca: prezydent Filipin wezwał Kongres do szybkiego przyjęcia ustawy zaostrzającej prawo sankcjonujące działalność terrorystyczną. Rodrigo Duterte wezwał marszałka Alana Petera Cayetano do natychmiastowego uchwalenia ustawy nr 6875 w celu zaostrzenia przepisów z 2007 dotyczących bezpieczeństwa obywateli (Human Security Act). Senat przyjął proponowane zmiany w trzecim czytaniu pod koniec lutego bieżącego roku. Zdaniem prezydenta zmiany w części poświęconej działalności terrorystycznej są niezbędne do skutecznej ochrony bezpieczeństwa państwa. Część filipińskich prawników i obrońców praw człowieka zgłasza jednak

wiele zastrzeżeń do nowych przepisów, na mocy których będzie możliwe dokonywanie aresztowań osób wyrażających sprzeciw przeciwko rządowi. Co ważniejsze nakaz aresztowania będzie mógł być wystawiony przez Komisję Antyterrorystyczną (Anti-Terror Council), składającą się z wyższych urzędników państwowych, z pominięciem sądów. Projekt ustawy upoważnia również każdego funkcjonariusza organów ścigania do zatrzymania bez nakazu osoby podejrzanej o popełnienie któregośkolwiek z czynów zabronionych, wymienionych w ustawie, o ile tego rodzaju działania uzyskają zatwierdzenie ze strony Komisji Antyterrorystycznej.

2 czerwca: prezydent Filipin zawiesił swoją decyzję w sprawie unieważnienia umowy regulującej warunki przebywania amerykańskich wojsk na terytorium kraju. Na początku lutego w odpowiedzi na odmowę ze strony Stanów Zjednoczonych na udzielenie wizy jednemu z filipińskich senatorów, prezydent Duterte ogłosił zainicjowanie procesu wystąpienia Filipin z Visiting Forces Agreement, obowiązującej od ponad 20 lat. Porozumienie zostałoby unieważnione w sierpniu bieżącego roku, ale trzeba zaznaczyć, że wcześniejsza decyzja została tylko zawieszona na okres pół roku. W związku z tym wciąż nie wiadomo jaki los czeka VFA, a co za tym idzie jak będą wyglądały stosunki na linii Manila-Waszyngton w przyszłości.

4 czerwca: Filipiny zaciągnęły kolejną pożyczkę w Banku Światowym. Minister finansów Carlos Dominguez III poinformował o podpisaniu z Bankiem Światowym umowy na pożyczkę w wysokości 500 mln USD, która zostanie przeznaczona na wsparcie najuboższych gospodarstw domowych oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które najbardziej ucierpiały z powodu pandemii koronawirusa. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez ministra, środki finansowe powinny być do dyspozycji rządu w drugiej połowie czerwca, a pożyczka będzie spłacana przez 29 lat z okresem karencji 10 lat i 6 miesięcy.

4 czerwca: Birma potwierdziła wybory w listopadzie. W związku z wątpliwościami dotyczącymi terminu wyborów, Komisja Wyborcza zabrała głos w sprawie i potwierdziła wcześniejszy harmonogram, zgodnie z którym wybory odbędą się w listopadzie bieżącego roku, mimo pandemii koronawirusa. Dokładna data nie została jednak podana. W 2010 roku szczegółowe informacje zostały przedstawione niemal trzy miesiące wcześniej, a w 2015 cztery miesiące wcześniej. Wszystko wskazuje na to, że na ogłoszenie dokładnych informacji będzie miał wpływ dalszy przebieg rozwoju pandemii COVID-19.

4 czerwca: filipiński senat przyjął nową ustawę antyterrorystyczną. Izba Wyższa przyjęła nowe regulacje prawne dotyczące działalności terrorystycznej, na podstawie których będzie możliwe aresztowanie podejrzanego na okres 24 dni bez sądowego nakazu, co wzbudziło obawy urzędników ONZ ds. praw człowieka. Nowe przepisy zastąpią jednocześnie ustawę z 2007 roku, która była rzadko stosowana, ponieważ przewidywała karę finansową w wysokości 9 800 USD za każdy dzień bezprawnego przetrzymywania podejrzanego o terroryzm. Warto również zaznaczyć, że zgodnie ze wcześniejszymi przepisami podejrzeni mogli być zatrzymywani maksymalnie na 3 dni bez nakazu sądowego. Z kolei Ravina Shamdasani z biura ONZ ds. praw człowieka

stwierdziła, że nowe ustawodawstwo definiuje terroryzm w szerokim zakresie i może posłużyć do licznych nadużyć przez urzędników.

4 czerwca: Wietnam zaproponował organizację szczytu ASEAN w formie bezpośredniego spotkania. Według doniesień z ministerstwa spraw zagranicznych Indonezji, Wietnam, który sprawuje obecnie roczną prezydencję w ASEAN wysunął propozycję, aby 36. szczyt ASEAN odbył się w Da Nang w dniach 27-28 czerwca, mimo wciąż istniejącego zagrożenia ze strony pandemii COVID-19. Wietnam jest podawany przez specjalistów z zakresu epidemiologii jako jedno z państw, które najlepiej sobie poradziło z pandemią koronawirusa, ze względu na małą liczbę zakażeń, mimo bezpośredniego sąsiedztwa z Chinami, gdzie najprawdopodobniej doszło do wybuchu epidemii. Nie zmienia to jednak faktu, że negocjacje w sprawie formy realizacji szczytu wciąż trwają pomiędzy państwami ASEAN.

7 czerwca: Japonia przeznaczyła dodatkowe środki na pomoc rozwojową dla Kambodży. Dzięki negocjacom pomiędzy ministrem spraw zagranicznych Kambodży Prakiem Sokhonnem i japońskim ambasadorem Masahiro Mikami doszło do podpisania umowy dotyczącej zwiększenia oficjalnej pomocy rozwojowej o 41 mln USD. Zgodnie z komunikatem prasowym japoński rząd zapewni stypendia dla młodych urzędników państwowych, którzy będą mieli okazję na zdobycie stopni naukowych w japońskich szkołach wyższych. Na ten cel przeznaczonych zostanie 3,2 mln USD. Ponadto 20 mln USD zostanie przekierowanych na projekty renowacji szpitali w prowincji Siem Reap, a 18,4 mln USD na programy rozwoju gospodarczego i społecznego, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się COVID-19.

8 czerwca: Wietnam ratyfikował umowę o wolnym handlu z Unią Europejską. Podczas głosowania Zgromadzenia Narodowego nad ratyfikacją umowy o wolnym handlu z UE 94% opowiedziało się za przyjęciem EVFTA. Nowa umowa zapewni obniżenie lub wyeliminowanie taryf celnych na 99% towarów w handlu. Postanowienia porozumienia zaczną obowiązywać od lipca bieżącego roku, czyniąc tym samym Wietnam drugim państwem Azji Południowo-Wschodniej (po Singapurze) cieszącym się preferencyjnymi warunkami stosunków handlowych z UE. Zgodnie z EVFTA Wietnam będzie objęty okresem przejściowym (10 lat) w przypadku niektórych towarów jak np. samochodów. Według specjalistów z Banku Światowego umowa z UE może zwiększyć PKB i eksport Wietnamu odpowiednio o 2,4% i 12% do 2030 roku.

9 czerwca: Filipiny zamierzają rozbudowywać infrastrukturę na wyspie na Morzu Południowochińskim. Minister obrony Delfin Lorenzana poinformował o planach rozbudowy infrastruktury na wyspie Thitu, gdzie niedawno ukończono rampę plażową umożliwiającą transport ciężkiego sprzętu. Na ten cel przeznaczonych zostanie 26 mln USD, a w planach jest między innymi renowacja pasa startowego.

9 czerwca: Tajlandia dąży do opodatkowania zagranicznych przedsiębiorstw internetowych. Rząd Tajlandii idąc za przykładem Indonezji i Filipin zatwierdził projekt ustawy nakładający podatek VAT na międzynarodowe firmy technologiczne, będące dostawcami produktów i usług cyfrowych. Rzeczniczka prasowa rządu Ratchada Thanadirek poinformowała, że zgodnie z proponowaną ustawą zagraniczne

firmy o rocznych dochodach wyższych niż 57 434,59 USD będą zobowiązane do opłaty podatku VAT w wysokości 7% od oferowanych usług. Według wstępnych prognoz w ten sposób budżet państwa zyskałby około 95,72 mln USD rocznie.

10 czerwca: filipińscy przedstawiciele ministerstwa obrony i wojska udali się z wizytą na Wyspę Thitu. Minister obrony Delfin Lorenzana w towarzystwie wojskowych odwiedził sporną wyspę na Morzu Południowochińskim w celu uroczystego otwarcia rampy plażowej, umożliwiającej dokowanie statków. Potwierdził jednocześnie niedawne doniesienia o planach rozbudowy infrastruktury na Wyspie Thitu za kwotę 26 mln USD.

11 czerwca: Unia Europejska wspiera finansowo Kambodżę w walce z pandemią COVID-19. W komunikacie prasowym UE ogłosiła przekazanie Kambodży kwoty 503 mln USD w postaci pożyczek i grantów w celu łagodzenia negatywnych skutków społeczno-gospodarczych, będących wynikiem pandemii koronawirusa. Jest to odpowiedź na apel ministra spraw społecznych Vonga Sothy, który wezwał wcześniej swoich odpowiedników z państw ASEAN do natychmiastowego wdrożenia programów ochrony socjalnej, aby pomóc osobom ubogim oraz tym, które w ostatnim czasie utraciły zatrudnienie. Zapewnił również, iż rząd cały czas pracuje nad wdrażaniem kolejnych programów społecznych, aby pomóc jak największej liczbie potrzebujących. Z kolei UE zadeklarowała chęć współpracy na w celu wspierania ożywienia gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy.

15 czerwca: Japonia zwiększa pomoc finansową dla Kambodży. Ministerstwo spraw zagranicznych Kambodży wydało komunikat, zgodnie z którym Japonia przeznaczy 6,3 mln USD za pośrednictwem Biura Narodów Zjednoczonych ds. Usług Projektowych (UNOPS) na rzecz pomocy w nagłych wypadkach obejmującą środki medyczne i wsparcie techniczne. Jest to kolejny element wspólnej walki ze skutkami pandemii COVID-19 w Kambodży.

15 czerwca: Korea Południowa dąży do negocjacji z Kambodżą w sprawie umowy o wolnym handlu. Wicepremier i minister finansów Korei Południowej Hong Nam-ki poinformował, że od czasu propozycji umowy o wolnym handlu w marcu ubiegłego roku, przeprowadzono pierwsze studia wykonalności tego przedsięwzięcia w maju i czerwcu. Szczegółowe negocjacje w tej sprawie z rządem Kambodży mają się rozpocząć w przyszłym miesiącu. Na przestrzeni ostatnich lat Kambodża zyskuje na znaczeniu jako partner handlowy Korei. W ubiegłym roku eksport do Kambodży wzrósł o 5,5% do 696 mln USD, a import z tego kraju zwiększył się o 6,8%.

18 czerwca: Indonezja odebrała transport uzbrojenia z Brazylii. W porcie Tanjung Priok w Dżakarcie zacumował statek, który przetransportował z Brazylii 27 pojazdów systemu artyleryjskiego Astros II Mk 6 wraz z uzbrojeniem. Wyrzutnie są w stanie wystrzelić pociski manewrowe AV-TM 300 o zasięgu 300 km i rakiety kierowane AV-SS-G40. W związku z ostatnimi napięciami na linii Dżakarta-Pekin wokół Wysp Natuńskich 14 jednostek Astros II Mk 6 zostało rozmieszczonych na tym obszarze.

18 czerwca: Hanoi wzywa Indie do zniesienia restrykcji w imporcie z Wietnamu. Przedstawicielstwa Indii i Wietnamu zorganizowały wideokonferencję poświęconą

handlowi i inwestycjom dwustronnym. Đỗ Quốc Hưng, zastępca dyrektora departamentu rynku Azji i Afryki w ministerstwie przemysłu i handlu zaapelował o złagodzenie restrykcji na import wietnamskich towarów, takich jak stal ocynkowana, rury miedziane czy stal nierdzewna. Ponadto uczestnicy konferencji debatowali nad środkami mającymi na celu promowanie dalszych inwestycji, którego pomocą obu państwom zredukować straty wynikające z pandemii koronawirusa.

21 czerwca: Filipiny pracują nad wznowieniem poszukiwań surowców naturalnych na zachodzie Morza Filipińskiego. Ministerstwo ds. energetyki przy współpracy z ministerstwem spraw zagranicznych pracuje nad strategią wznowienia poszukiwań złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w obrębie filipińskich wód na Morzu Południowochińskim. Wszelkie prace do tej pory były wstrzymane ze względu na pandemię koronawirusa, jednak rząd chce być przygotowany na wznowienia poszukiwań, aby zabezpieczyć swoje bezpieczeństwo energetyczne po tym jak zagrożenie ze strony COVID-19 zostanie całkowicie wyeliminowane.

22 czerwca: Filipiny chcą wzmocnić współpracę z marynarką wojenną Indii. Przedstawicielstwo filipińskiej marynarki wojennej wyraziło chęć rozwijania współpracy z indyjską marynarką po tym jak udzieliła wsparcia jednostce BRP Ramon Alcaraz, która wracała z misji ewakuacji obywateli z Bliskiego Wschodu, na skutek rosnących napięć pomiędzy Iranem i Stanami Zjednoczonymi. Filipiński statek doznał uszkodzeń w wyniku trudnych warunków pogodowych w pobliżu Indii, ale dzięki pomocy indyjskich marynarzy statek został naprawiony a załozce udzielono niezbędnej pomocy medycznej.

23 czerwca: Birma i Rosja zacieśniają współpracę militarną. Delegacja birmańskiego wojska pod przywództwem generała Zaw Min Tuna wyjechała do Rosji na tygodniową wizytę, aby wziąć udział w obchodach 75. rocznicy zwycięstwa Armii Czerwonej nad III Rzeszą. Podczas wizyty mają zostać uzgodnione szczegóły wzmocnienia współpracy militarnej między państwami, a także zakupu nowego sprzętu wojskowego, jak na przykład myśliwców Su-30.

23 czerwca: Singapur zorganizuje wybory powszechne na początku lipca. Premier Lee Hsien Loong poinformował, że mimo tego, iż wybory powinny się odbyć w kwietniu 2021 roku, to sytuacja w jakiej znalazło się państwo w związku z pandemią koronawirusa wymaga od rządu uzyskania silnego mandatu społecznego, dlatego mimo wciąż pewnego ryzyka epidemiologicznego wybory zostaną przeprowadzone 10 lipca bieżącego roku. Partia Akcji Ludowej, na czele której stoi Lee Hsien Loong nie przegrała żadnych wyborów w Singapurze od czasu odzyskania niepodległości w 1965 roku, więc raczej mało prawdopodobne, że tym razem to się zmieni. Niewykluczone, że premierowi zależy na przedterminowych wyborach, aby uniknąć spadku poparcia w przyszłym roku, kiedy obywatele bardziej odczują spowolnienie gospodarcze kraju.

24 czerwca: Malezja oskarży wietnamskich rybaków o nielegalne połowy na swoich wodach. Wbrew dotychczasowym praktykom, zgodnie z którymi rybacy złapani na nielegalnych połowach byli odsyłani po upomnieniu do kraju pochodzenia, tym razem straż przybrzeżna Malezji postanowiła wyciągnąć konsekwencje wobec

wietnamskiej załogi kutra rybackiego. Według statystyk prowadzonych przez straż przybrzeżną do 19 marca ponad 88 wietnamskich kutrów naruszyło malezyjskie wody. Wyciągnięcie konsekwencji prawnych ma na celu ograniczenie przypadków łamania prawa ze strony rybaków z Wietnamu.

24 czerwca: Singapur będzie współpracował z Nokia i Ericsson nad budową infrastruktury 5G. Telekomunikacyjne joint venture M1 StarHub poinformowało o wyborze fińskiej firmy Nokia do współpracy nad budową infrastruktury pod sieć 5G, natomiast Singapore Telecommunications zdecydowało się na współpracę ze szwedzkim Ericsson. Władze Singapuru nie wykluczyły żadnej firmy z możliwości budowy sieci 5G w kraju, ale zostały postawione pewne warunki dotyczące bezpieczeństwa, które musiały zostać spełnione przez zainteresowane przedsiębiorstwa. Wszystko wskazuje jednak na to, że chiński Huawei także będzie miał swój udział w inwestycjach z zakresu 5G w Singapurze, ponieważ australijska firma TPG Telecom, która również posiada potrzebne uprawnienia wybrała chińskie przedsiębiorstwo do współpracy nad nową technologią szybkiego Internetu. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez singapurskie ministerstwo komunikacji i informacji infrastruktura 5G powinna być dostępna dla wszystkich obywateli do 2025 roku.

24 czerwca: brat premiera Singapuru dołączył do partii opozycyjnej przed zbliżającymi się wyborami. Lee Hsien Yang poinformował o przystąpieniu do Singapurskiej Partii Postępu (Progress Singapore Party) przed nadchodzącymi wyborami w lipcu. Lee Hsien Yang skrytykował swojego brata, zarzucając mu, że pod jego kierownictwem partia drastycznie zmieniła sposób działania od czasu, kiedy na jej czele stał ich ojciec Lee Kuan Yew. Brat obecnego premiera Singapuru nie podjął jednak jeszcze decyzji, czy będzie kandydował na jakiegokolwiek stanowisko.

26 czerwca: premier Wietnamu przewodniczył podczas 36. szczytu ASEAN przeprowadzonego w formie wideokonferencji ze względu na pandemię koronawirusa. Nguyen Xuan Phuc zainaugurował kolejny szczyt ASEAN, który został przełożony z początku kwietnia na koniec czerwca z uwagi na trudną sytuację epidemiologiczną na świecie. Wśród głównych tematów szczytu znalazły się kwestie dotyczące zwalczania pandemii COVID-19, a także minimalizacji negatywnych skutków gospodarczych wynikających z pandemii.

26 czerwca: podczas 36. szczytu ASEAN Malezja zabrała głos w sprawie Morza Południowochińskiego oraz Palestyny. Premier Tan Sri Muhyiddin Yassin wezwał do pokojowego rozwiązania sporów na Morzu Południowochińskim, które mają być gwarantowane normami prawa międzynarodowego zawartymi w UNLCOS. Podkreślił jak ważne jest zachowanie stabilności w regionie w dobie światowego kryzysu epidemiologicznego i gospodarczego, będących skutkiem pandemii COVID-19. Podczas szczytu Muhyiddin poruszył także kwestię Palestyny, której losem jest zaniepokojony w związku z zapowiedziami Izraela o aneksji części terytorium Palestyny na Zachodnim Brzegu. Wezwał społeczność międzynarodową, w tym Radę Bezpieczeństwa ONZ, do potępienia i odrzucenia izraelskiego planu aneksji oraz gwarancji, że nie zostanie zrealizowany.

26 czerwca: Kambodża pozostaje neutralna w sprawie sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim. Minister spraw zagranicznych Kambodży Prak Sokhonn podczas nieformalnego spotkania ministrów spraw zagranicznych stwierdził, że państwa niezaangażowane bezpośrednio w spór terytorialny, takie jak Kambodża, powinny zachować neutralność. Sokhonn wyraził również, nadzieję, iż liderzy państw będących stronami w sporze wypracują pokojowe rozwiązanie, zgodne z prawem międzynarodowym.

28 czerwca: Japonia powoła specjalną komórkę do spraw Azji Południowo-Wschodniej w ministerstwie obrony. W odpowiedzi na gwałtowny wzrost współpracy z państwami ASEAN z zakresu bezpieczeństwa i handlu uzbrojeniem, podjęto w Tokio decyzję o powołaniu specjalnego oddziału w ministerstwie obrony zajmującego się rozwijaniem relacji z regionem Azji Południowo-Wschodniej. Do tej pory istniała tylko specjalna komórka ds. współpracy ze Stanami Zjednoczonymi.

29 czerwca: Filipiny zaciągnęły pożyczkę we Francji na realizację kluczowych projektów. Ministerstwo finansów poinformowało o podpisaniu dwóch umów z Agence Française de Développement (AFD) o wartości 250 mln EURO. Pierwsza z nich na kwotę 100 mln EURO pomoże sfinansować inicjatywy rządu polegające na rozszerzeniu usług finansowych w całym kraju. Pozostała część środków zostanie wykorzystana do zwiększenia udziału sektora prywatnego w finansowaniu projektów infrastrukturalnych wchodzących w skład rządowego programu „Build, Buil, Build”.

KOMENTARZ

Pandemia koronawirusa wpłynęła praktycznie na wszystkie sfery funkcjonowania państw na całym świecie. Głównie za sprawą konieczności wprowadzenia nadzwyczajnych środków zapobiegawczych mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się choroby, a także skutków tych działań, które odbijają się na kondycji gospodarczej. Pandemia stała się wyzwaniem dla ładu międzynarodowego, do którego wszyscy jesteśmy przyzwyczajeni, a także różnego rodzaju formatów multilateralnych. Począwszy od Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), która została poddana surowej ocenie przez Stany Zjednoczone, poprzez Unię Europejską, będącą przedmiotem krytyki części państw europejskich, takich jak Serbia. Azja Południowo-Wschodnia nie jest pod tym względem wyjątkiem, ponieważ COVID-19 skutecznie utrudnił funkcjonowanie Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), które w warunkach wolnych od zagrożeń epidemiologicznych, organizuje ponad 1000 wydarzeń rocznie. Ponadto pandemia podkopała pozycję dotychczasowych gwarantów bezpieczeństwa i stabilności w regionie, ze Stanami Zjednoczonymi na czele.

Z punktu widzenia podejmowania najważniejszych decyzji politycznych w ASEAN są szczyty, które od 2009 roku odbywają się dwa razy w roku, odpowiednio w kwietniu

i listopadzie (wyjątkiem jest 2016 rok, kiedy zorganizowano dwa szczyty w tym samym terminie). Największa odpowiedzialność za organizację tych wydarzeń ponosi państwo sprawujące roczną prezydencję w ASEAN. Od początku 2020 roku ten obowiązek i zarazem zaszczyt spoczywa na Wietnamie. Premier Nguyen Xuan Phuc był jednak zmuszony w połowie marca poinformować pozostałych liderów państw członkowskich ASEAN o przełożeniu szczytu z początku kwietnia na koniec czerwca, aby ograniczyć ryzyko zwiększenia liczby zakażeń COVID-19.

Szczyty ASEAN bez wątpienia mają kluczowe znaczenie dla funkcjonowania stowarzyszenia. Zgodnie z art. 31 Karty ASEAN państwa członkowskie wymieniają się na stanowisku przewodniczącego co roku zgodnie z porządkiem alfabetycznym, a co za tym idzie każde państwo raz na 10 lat ma okazję, aby wskazać kierunek działań stowarzyszenia poprzez organizację licznych wydarzeń i nadanie odpowiedniego tonu dyskusjom, kluczowym z perspektywy państwa aktualnie sprawującego prezydencję w ASEAN. Nie powinien zatem dziwić fakt, że Wietnam niemal do ostatniej chwili zabiegał o organizację szczytu w konwencjonalnej formie fizycznego spotkania liderów państw członkowskich ASEAN. Na początku czerwca dyrektor generalny w ministerstwie spraw zagranicznych Indonezji ds. współpracy z ASEAN - Jose Tavares, informował, że rząd w Hanoi lobbuje za dotychczasową formą szczytu, który miałby się odbyć w Da Nang. Wietnam argumentował swoje stanowisko wyjątkowo małą liczbą przypadków zakażenia koronawirusem (328 osób) i brakiem ofiar śmiertelnych.

Trudna sytuacja epidemiologiczna przyczyniła się do przełożenia 36. szczytu ASEAN z kwietnia na czerwiec jak również wstrzymania ważnych negocjacji (np. nie odbyły się konsultacje Chiny-ASEAN w sprawie Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim zaplanowane na luty w Birmie oraz na maj na Filipinach) czy realizacji wielu innych spotkań w ograniczonej formie za pośrednictwem wideokonferencji. W związku z licznymi ograniczeniami sprawnego sprawowania prezydencji pojawiły się pytania odnośnie możliwości przedłużenia kadencji Wietnamu o kolejny rok kosztem Brunei, która powinna przejąć to stanowisko w 2021 roku. Ten temat został poruszony między innymi przez Toru Takahashi'ego na łamach *Nikkei Asian Review* i kontynuowany był przez Davida Hutt'a w *The Diplomat*. Ostatnia prezydencja Wietnamu z 2010 roku zaowocowała dużymi osiągnięciami dyplomatycznymi jak włączenie Stanów Zjednoczonych i Rosji do Szczytu Azji Wschodniej w listopadzie 2011 roku czy zainauguowanie szczytów ministrów obrony ASEAN Plus (ASEAN Defense Ministers Meeting-Plus), odbywających się regularnie co trzy lata od 2010 roku. Poprzednie osiągnięcia świadczą o dużym zaangażowaniu Hanoi w podnoszeniu znaczenia ASEAN na arenie międzynarodowej, na czym korzystają wszystkie państwa członkowskie. Trudno podważyć kompetencje wietnamskich dyplomatów, którzy zasłynęli na przestrzeni ostatnich miesięcy organizacją szczytu Stany Zjednoczone-Korea Północna czy podpisaniem umowy o wolnym handlu z Unią Europejską w 2019 roku. Ponadto Hanoi słynie w ostatnim czasie z twardego stanowiska wobec Pekinu, zwłaszcza w kontekście sporu na Morzu Południowochińskim oraz sposobu zarządzania zasobami wodnymi rzeki Mekong. Obie kwestie są niezwykle ważne ze względów strategicznych dla ASEAN,

a przyszłoroczna prezydencja Brunei może zostać wykorzystana przez Chiny do narzucenia stowarzyszeniu warunków korzystniejszych dla Pekinu. Z kolei Wietnam posiada zdecydowanie lepszą pozycję w przypadku negocjacji z Chinami, która została dodatkowo wzmocniona przez to, iż zasiada w Radzie Bezpieczeństwa ONZ wśród niestałych członków na okres 2020-2021. Jak donosi indonezyjskie ministerstwo spraw zagranicznych, Hanoi nie podniosło jednak kwestii przedłużenia swojej prezydencji, choć pewne nieformalne rozmowy toczą się już od jakiegoś czasu w kuluarach.

36. szczyt ASEAN należy zaliczyć do przełomowych, ponieważ mimo lobbingu ze strony Hanoi, wydarzenie odbyło się w formie wideokonferencji, pierwszy raz od założenia ASEAN w 1967 roku. Zdecydowana większość tematów rozmów została zdominowana przez kryzys wynikający z pandemii koronawirusa, ale uwadze polityków nie umknęły również ostatnie wydarzenia potęgujące napięcia w stosunkach międzynarodowych. Premier Nguyen Xuan Phuc już w swojej mowie inauguracyjnej szczyt zwrócił uwagę, że „wciąż dochodzi do nieodpowiedzialnych działań oraz przypadków pogwałcenia prawa międzynarodowego wpływających na bezpieczeństwo i stabilność w niektórych regionach, w tym w naszym regionie”. W podobnym tonie zabrał głos prezydent Filipin – Rodrigo Duterte, który podczas wideo rozmowy stwierdził: „podczas gdy nasz region zmagają się z ograniczeniem pandemii COVID-19, na Morzu Południowochińskim doszło do alarmujących incydentów”. Chociaż żaden z polityków nie wskazał *explicite* państwa, które dopuściło się wywołania niebezpiecznych incydentów czy łamania praw międzynarodowych, to można przypuszczać, iż głównym adresatem tych złów są Chiny. Od początku roku chińska flota dopuściła się bowiem szeregu działań od staranowania wietnamskiego kutra przez naruszenie wyłącznej strefy ekonomicznej Wietnamu, Malezji oraz Filipin. Oprócz tego chiński rząd wprowadził zakaz połowów na obszarze Morza Południowochińskiego do 12. równoleżnika, utworzył nowe struktury administracyjne dla Spratly i Paraceli, a także planuje – jak donosi tajwańskie ministerstwo obrony - utworzenie strefy identyfikacji obrony powietrznej (ADIZ) nad Morzem Południowochińskim, podobnie jak to zostało zrobione w 2013 roku w przypadku znacznej części Morza Wschodniocińskiego. Wszystko wskazuje, że doniesienia odnośnie ADIZ są zgodne z rzeczywistością, na co może wskazywać odpowiedź rzecznika chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Zhao Lijiana z 22 czerwca, w której stwierdza, że „każdy kraj ma prawo ustanowić ADIZ i zdecydować, czy jest to działanie podyktowane intensywnością zagrożeń dla bezpieczeństwa przestrzeni powietrznej”. Mimo tych wszystkich prowokacyjnych działań ze strony Pekinu, przemówienia liderów państw członkowskich ASEAN mają raczej charakter koncyliacyjny, stąd odwołania Rodrigo Duterte oraz premiera Malezji - Tan Sri Muhyiddin Yassina do przestrzegania zapisów konwencji ONZ o prawie morza (UNCLOS). Inne państwa jak na przykład Kambodża, która nie jest stroną w sporze terytorialnym na Morzu Południowochińskim deklaruje neutralność, o czym świadczy wypowiedź ministra spraw zagranicznych Prak Sokhonny podczas nieformalnego szczytu ministrów spraw zagranicznych ASEAN (Informal Meeting of ASEAN Foreign Ministers), który odbył się dwa dni przed 36. szczytem ASEAN. Trudno jednak uwierzyć w deklarowaną neutralność Kambodży, biorąc pod uwagę stopień

uzależnienia Phnom Penh od Pekinu. Warto pamiętać również o tym, że w 2016 roku Kambodża jako jedyne państwo zablokowało wydanie wspólnego oświadczenia ministrów spraw zagranicznych ASEAN w sprawie wyroku Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze, dotyczącego sporu terytorialnego na Morzu Południowochińskim pomiędzy Filipinami i Chinami.

W oświadczeniu końcowym przewodniczącego ASEAN zatytułowanym „Spójny i Reaktywny ASEAN” (Cohesive And Responsive ASEAN) nie mogło zabraknąć odniesień do sytuacji na Morzu Południowochińskim. Podobnie jak to było w przypadku poprzednich oświadczeń znalazły się odwołania do przestrzegania UNLCOS jak i Deklaracji o Postępowaniu na Morzu Południowochińskim z 2002 roku w celu zachowania stabilności i swobody żeglugi. Oprócz tego wyrażono wdzięczność wszystkim zaangażowanym stronom za opracowanie pierwszej wersji roboczej Kodeksu Postępowania, ale zabrakło jakichkolwiek odniesień do drugiej wersji dokumentu, a także terminu wznowienia negocjacji w tej sprawie. Bardzo możliwe, że nowe informacje dotyczące Kodeksu Postępowania pojawią się po spotkaniu urzędników wysokiego szczebla Chiny-ASEAN (ASEAN-China Senior Officials Meeting), zaplanowanego na początek lipca. Można się zatem spodziewać, że podczas kolejnego, 37. szczytu ASEAN w listopadzie, poznamy więcej szczegółów na temat kolejnej wersji kodeksu.

Biorąc pod uwagę skalę i zasięg chińskich działań, sprzecznych z normami międzynarodowymi jak i dotychczasowymi ustaleniami z ASEAN dotyczącymi sposobu rozwiązywania sporów, 36. szczyt ASEAN nie przyniósł zdecydowanego sprzeciwu wobec Chin. Wszystko wskazuje na to, że priorytetem jest obecnie całkowite zwalczenie pandemii koronawirusa przy jednoczesnym niwelowaniu spowolnienia gospodarczego wywołanego licznymi ograniczeniami w funkcjonowaniu biznesu. Chiny są głównym partnerem handlowym dla ASEAN, a co za tym idzie tempo rozwoju gospodarczego państw członkowskich jest w dużej mierze uzależnione od współpracy z Pekinem.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

